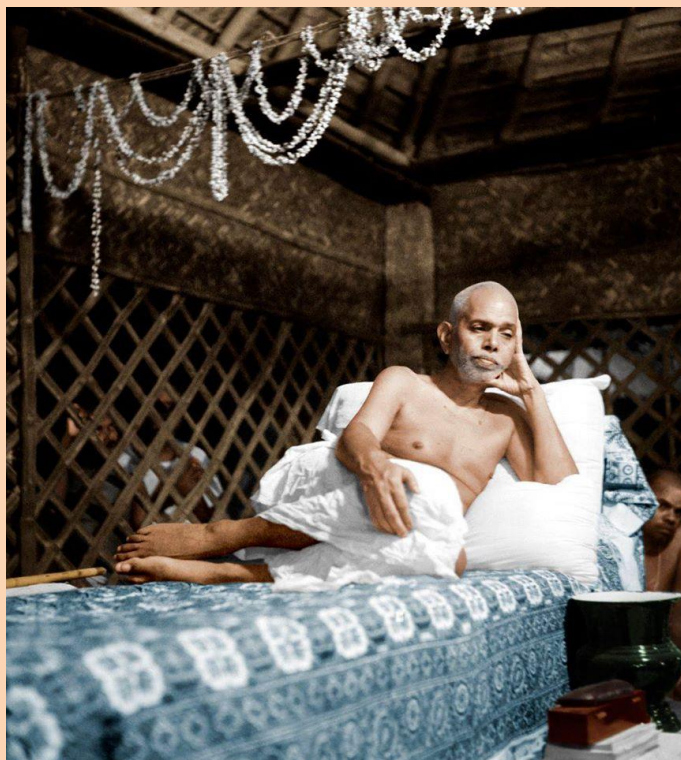

Drik Drišja Vivéka
(rozlišování mezi vidoucím a viděným)
v překladu Šrí Ramany Mahárišiho

Bhagaván Šrí Ramana Maháriši

Z anglického originálu *Drik Drisya Viveka (The Collected Works of Sri Ramana Maharshi)*,
vydaného Šrí Ramanášramem v roce 2007 (10. vydání), přeložil LH

S laskavým svolením Šrí Ramanášramu zveřejněno na: www.rudolfskarnitzl.cz

© Sri Ramanasramam, Tiruvannamalai, India

ÚVOD

Dílo Drik Drišja Vivéka (rozlišování mezi vidoucím a viděným), sepsané Šrí Šankaračárjou, bylo do tamilštiny přeložené Šrí Bhagavánem. Bhagaván je rovněž autorem úvodního verše a předmluvy.

Och, božský Šankaro!

Jsi Já, které má vědomí subjektu a objektu.

Ať je tvou milostí zničeno mé já, které mezi subjektem a objektem rozlišuje.

Tím mi v mysli vysvitne světlo, jakožto jediný Šiva.

PŘEDMLUVA

„*Brahman* (skutečnost, Bůh) je jedno jediné a nedvojné,“ uvádějí *šrutis* (písma). Jelikož je *brahman*, podle učení *advaity*, jedinou skutečností, jak to, že nám není zjevné, zatímco *prapanča* (svět, *ne-brahman*) je tak přesvědčivý? Takto se ptá pokročilý *sádhak* (žák).

V našem Já (Self), které není nic jiného než *brahman*, je mysteriózní síla, známá jako *avidja* (nevědomost), která je bez počátku a od Já není oddělená. Jejím znakem je zahalování a předvádění rozmanitosti. Jako nejsou obrázky v kině viditelné na slunci, nebo ve tmě, ale jen ve světelné stopě promítačky uprostřed temnoty, stejně tak se v temnotě nevědomosti objevuje odražené světlo Já, iluzorní a rozptýlené, beroucí na sebe formu myšlenky.

Tato prvotní myšlenka, známá jako ego, *džíva* či *karta* (konající), používá mysl coby prostředek svého vnímání. Mysl disponuje zásobou skrytých tendencí, které ve stavu bdění a snění projektuje jako objekty stínohry. Přesto však *džíva* tuto stínohru považuje za skutečnou. Zahalující aspekt mysli nejdříve zakrývá skutečnou podstatu Já, a pak pro podívanou předvádí objekty světa. Stejně jako vody oceánů nejsou odlišné od vln, tak také po dobu existence objektivních jevů, se Já jeví od těchto jevů odlišné, třebaže je samo o sobě jediným bytím. Odvráťte se od sebeklamu, zapříčiněného skrytými tendencemi a falešnými představami o vnitřním a vnějším. Díky této trvalé praxi *sahadža samádhi* (přebývání v přirozeném stavu) zmizí zahalující síla a záře nedvojného Já vytryskne jakožto samotné *brahman*. To je celé tajemství *advaity*. Takto mistři učili pokročilé *sádhaky*.

V následujícím textu je obsaženo stejné učení, které bylo přesně, a bez jakéhokoli zkreslení, vyloženo Šrí Šankaračárjou.

DRIK DRIŠJA VIVÉKA

(rozlišování mezi vidoucím a viděným; mezi subjektem a objektem)

Všechno naše vnímání se týká ne-Já. Ten kdo vnímá, neměnný vidoucí, je vskutku Já (Self). Všechna nesčetná svatá písma dosvědčují nutnost rozlišování mezi Já a ne-Já.

Viděný svět, jehož vidění začíná okem, je *drišja* (objekt). Oko, které jej vidí, je *drik* (subjekt). Ale oko, vnímané myslí, je *drišja* (objekt) a mysl, která vnímá, je *drik* (subjekt). Mysl s myšlenkami, které jsou uvědomovány Já, je *drišja* (objekt) a Já je *drik* (subjekt). Já nemůže být *drišja* (objekt) – není vnímáno ničím jiným. Vnímané formy jsou rozličné, jsou modré a žluté, hrubé či jemné, velké či malé atd. Ale oko, které je vidí, zůstává jedno a to samé. Stejně tak proměnné vlastnosti oka, jako například slepota, zákal, nebo slabozrakost, nebo uší a dalších smyslových orgánů, jsou bez jakékoli další pomoci vnímány myslí. I různé charakteristiky mysli, jako roztouženost, rozhodnost, pochybnost, víra a nedostatek víry, kuráž a nedostatek kuráže, strach, plachost, rozlišování, dobro a zlo, jsou všechny bez jakékoli další pomoci vnímány (prostřednictvím) Já. Já se nijak neobjevuje, ani nemizí, neroste, ani neubývá. Já je samo sobě zdrojem světla. Osvětluje vše ostatní, aniž by potřebovalo pomoc od jiných zdrojů.

Buddhi (intelekt), jakožto souhrn vnitřních smyslových orgánů, má při spojení s odraženým vědomím dva aspekty. Jedním je pocit osobnosti (pocit osobního já), druhým aspektem je mysl. Spojení *buddhi* s odraženým vědomím je jako podobnost do ruda rozžhavené železné koule s ohněm. Proto se hmotné tělo pokládá za vědomou entitu.

Spojení, vytvářející ztotožnění mezi egem a odraženým vědomím, je trojí druhu:

1. přirozené či vrozené ztotožnění ega s odraženým vědomím,
2. ztotožnění ega s tělem v důsledku minulého karmanu,
3. ztotožnění ega se svědkem v důsledku nevědomosti.

Přirozené či vrozené ztotožnění trvá tak dlouho, dokud trvá *buddhi*, ale při realizaci Já se ukazuje, že tomu tak není. Třetí zmiňované ztotožnění se rozpadá, když je zkušeností objeveno, že tu neexistuje nijaký druh kontaktu, či něčeho podobného, s Já, které je Bytím. Druhé zmíněné spojení, tedy zrod v důsledku minulého karmanu, přestane existovat se zánikem vrozených tendencí (*vásan*). V hlubokém spánku, když není tělo vnímáno, je ego zcela ponořeno do kauzální nevědomosti. Ego je ve stavu snění projevené jen z poloviny a je zcela projevené ve stavu bdění. Je to kmitání či modifikace myšlenek (s jejich skrytými tendencemi), co vytváří vnitřní svět snu při snění a vnější svět ve stavu bdění. Jemné tělo, které je hmotnou příčinou mysli a ega, zažívá tyto tři stavy, a také narození a smrt.

Mája (iluze, klam) příčinného těla vládne silou projektovat (*radžas*) a zakrývat (*tamas*). První, projektující síla, vytváří vše od jemného těla až k hmotnému vesmíru jmen a forem. Ty

jsou vytvářeny v *sat-čit-ánanda* (bytí – vědomí – blaženost), podobně jako pěna v oceánu. Druhá, zahalující síla způsobuje, že si nelze v nitru všimnout rozdílu mezi subjektem a objektem a ani mezi *brahman* a světem jevů vně. Vskutku toto je příčinou *samsáry*. Jedinec se svým odraženým světlem Vědomí představuje jemné tělo, existující v bezprostřední blízkosti Já. Je to tedy *vyavahárika* (zakoušené já). Osobnostní rysy zakoušeného já se ve svědkovi čili v *sakši* projevují také díky klamnému překrytí (závoji). Ale při vymizení zahalující síly (*tamasu*) se rozdíl mezi svědkem a zakoušeným já vyjasní a současně zmizí i překrytí. Podobně i *brahman* září jako projevený svět jmen a forem jen kvůli účinku zahalující síly, která zastírá rozdíl mezi *brahman* a projevy. Když zahalování ustane, je vnímán rozdíl mezi *brahman* a projevy, protože v *brahman* žádná aktivita světa jevů neexistuje.

Z pěti charakteristik – bytí, vědomí, blaženost, jméno a forma – se první tři týkají *brahman* a jméno a forma náleží světu. Tři aspekty – bytí, vědomí a blaženost – jsou stejněměrně zastoupeny v pěti prvcích – v prostoru, vzduchu, ohni, zemi a vodě, stejně tak v bozích, zvířatech, lidech apod., zatímco jména a formy jsou různé. Proto buďte nezaujatí jmény a formami, soustřeďte se na bytí – vědomí – blaženost a neustále praktikujte *samádhi* (totožnost s *brahman*) uvnitř i vně (duchovního) Srdce.

Cvičení *samádhi* (totožnosti s *brahman*) je dvojího druhu: *savikalpa* (ve kterém se neztrácí rozlišování mezi poznávajícím, poznávaným a poznáváním) a *nirvikalpa* (ve kterém zmíněné rozlišování mizí). I *savikalpa samádhi* je dvojího druhu. První, jež je sdružené se slovy (se zvukem) a druhé, které je meditací o svém vlastním vědomí, jakožto svědku myšlenkových forem, jakým je např. touha. To (*druhé – pozn. překl.*) je (vnitřní) *savikalpa samádhi*, spojené s (poznatelnými) objekty. Uvědomění našeho Já, jakožto „Já Jsem bytí-vědomí-blaženost bez druhého, nepřipoutané, samo sebe osvětlující“ je (vnitřní) *savikalpa samádhi*, sdružené se slovy (zvukem) (*zde je myšlen onen první druh savikalpa samádhi – pozn. překl.*). Vzdání se obou (*přidružujících se – pozn. překl.*) forem objektů a zvuku z uvedených módů *samádhi* a úplné přebývání v blaženosti, zakoušené uvědoměním si Já je (vnitřní) *nirvikalpa samádhi*. Trvalým přebýváním v tomto stavu se mysl ustálí, podobna nekmitajícímu plameni světla, držnému v závětrí. Podobně, být nepřipoutaný k vnějším objektům jmen a forem a vnímat jen Existenci Bytí (či Existovat jako Bytí) v Srdci, je (vnější) *savikalpa samádhi* spojené s objekty. Být si tohoto Bytí (skutečné existence) ustavičně vědom, jakožto stálé, jediné podstaty *brahman*, je (vnější) *savikalpa samádhi* spojené se slovy (zvukem). S ohledem na tyto dvě zkušenosti je (vnějším) *nirvikalpa samádhi* Bytí, které je nerušené, jako oceán bez vln.

Meditující by měl trvale trávit svůj čas v jednom z těchto šesti druhů *samádhi*. Jimi se zničí připoutanost k tělu a mysl, která trvale přebývá ve svrchovaném Já (*paramátman*), bytí se může jakkoli potulovat, je stále spontánně v *samádhi*. Ustavičným cvičením *samádhi* je přímo zakoušeno Svrchované Já, které je současně nejvyšší a nejnižší a které zahrnuje jak *paramátman*, tak i *džívátman* (osobní já). Pak je uvolněn uzel Srdce (*který váže k nevědomosti – pozn. překl.*). Všechny pochyby zanikají, zanikají i všechny činnosti (karmany).

Ze tří stavů individuálního bytí – omezené já (v hlubokém spánku), zakoušené já (ve stavu bdělém) a snící já – je pravým Já (*paramartha*) pouze jedinec ve stavu hlubokého spánku. A vlastně i on je jen představou. Pravým Já je jen absolutno. Jedinec je ve skutečnosti a podstatou samotné *brahman*. Zdání individuality v absolutnu je vytvořeno jen v důsledku zakrytí (překrytí). Výrok *Tat Tvam Asi* (Ty jsi To) a další velká prohlášení *Upanišad* se vztahuje *paramartha džívovi*, ne k někomu jinému. Nesmírná *mája* (bezpočátečné navrstvení (*jevů a forem na skutečnost – pozn. překl.*)) s její zahalující a projektující silou (*tamas* a *radžas*) zahaluje jediné, nedělitelné *brahman* a v tomto *brahman* vytváří svět a bytosti. Jedinec (*džíva*) – představa zakoušeného já v *buddhi* (intelektu) je opravdu konajícím a užívajícím a celý projevený svět je jeho objektem požitku. Od bezpočátku až k osvobození jsou zakoušeni jedinec a svět. Oba jsou empiričtí. Zakoušený jedinec působí dojmem, že má schopnost spánku, která se projevuje zahalující a projektující silou. Tato síla je spojená s vědomím. Síla zakrývá nejprve individuální, zakoušené já a rozeznatelný vesmír a pak se tato dvojice (jedinec a vesmír) zobrazuje ve snu. Toto snové vnímání a i jedinec, který ji vnímá, jsou iluzorní, protože existují jen během snové zkušenosti. Stvrzujeme jejich iluzorní podstatu, protože při probuzení tu není nikoho, kdo sen vidí, není nikoho, kdo vidí snové objekty. Snící já zažívá svět snů jako skutečný, stejně jako já bdělého stavu zakouší jako skutečný svět bdělého stavu. Ale když je uvědomen *paramartha džíva*, je bdělý stav rozpoznán jako neskutečný. *Paramartha džíva*, jakožto odlišný od zkušeností bdění a snění, je totožný s *brahman*. Pro něj neexistují „jiní“. Vidí-li někoho „jiného“, ví, že jde o iluzi.

Čiřost, tekutost a chladivost vody jsou charakteristiky, existující současně s vlnkami a pěnou. Stejně tak bytí-vědomí-blaženost, jakožto rys Já (*paramartha*) je přítomno v zakoušeném já bdělého stavu a jeho prostřednictvím také ve snovém já, a proto je jejich existence jen iluzorním výtvozem v Já. Pěna, se svými vlastnostmi, jako např. chladivost, zmizí ve vlnách. Vlny, se svými vlastnostmi, jako např. tekutost, zmizí ve vodě a jediné, co existuje od počátku, je oceán. Podobně jsou snící já a jeho objekty vstřebány do já bdělého stavu. Pak je svět bdělého stavu, i s jeho charakteristikami, vstřebán v *paramartha* a – jako tomu bylo od počátku – bytí-vědomí-blaženost, která je *brahman*, září samojediná.